

โมเดลเศรษฐกิจหมุนเวียน (BCG Model) สู่แนวทางการจัดการทรัพยากร

ภายในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านโนนสูง จังหวัดสระแก้ว

BCG Model to Guidelines for Resource Management

in Ban Non Sung Sufficiency Economy Learning Center, Sa Kaeo Province

ปรีชญา รุ่งวิกิรียกานต์^{1*}, เพ็ญศรี ชิตบุตร²Preechaya Rungwikrikarn^{1*}, Pensri chittabut²

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์สระแก้ว

Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage Sa Kaeo

*Corresponding Author: preechaya.rung@vru.ac.th

ข้อมูลบทความ	บทคัดย่อ
ประวัติบทความ: รับเพื่อพิจารณา: 2 มีนาคม 2566 แก้ไข: 18 มีนาคม 2566 ตอบรับ: 5 เมษายน 2566	การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ทบทวนศักยภาพการจัดการทรัพยากรภายใน ของศูนย์การเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง บ้านโนนสูง จังหวัดสระแก้ว และ 2) เพื่อศึกษาการนำเอาโมเดลเศรษฐกิจ BCG มาเป็นแนวทางเพื่อปรับใช้ในพื้นที่ ในการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนของศูนย์การเรียนรู้ คณะผู้วิจัยศึกษาด้วยวิธีการสังเกต เก็บข้อมูลและสอบถามโดยตรงจากคนในชุมชน ผลการวิจัยพบว่าจุดแข็งของพื้นที่ คือ ทรัพยากรชีวภาพที่หลากหลาย สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ได้ โดยใช้โมเดลเศรษฐกิจ BCG ทำหน้าที่บูรณาการ พัฒนาดังแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ โดยใช้องค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี มาสร้างรายได้ ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น เพื่อความยั่งยืน และสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง ของการศูนย์การเรียนรู้และ เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่สามารถประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง และส่งเสริมให้ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง บ้านโนนสูง ตั้งอยู่บนรากฐานสำคัญของการใช้ทรัพยากรภายในพื้นที่ ให้เกิดคุณค่ามากที่สุด โดยเกิดผลกระทบเชิงบวกทั้ง 3 มิติ คือ มิติเศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติสิ่งแวดล้อม



Article Info	Abstract
Article History: Received: 2 March 2023 Revised: 18 March 2023 Accepted: 5 April 2023 Keywords: Sufficiency Economy Learning Center BCG Model	This study aims to 1) review the potential of internal resource management. of the learning center Sufficiency Economy, Ban Non Sung, Sa Kaeo Province, and 2) to study the application of the BCG economic model as a guideline for application in the area. in developing the sustainability of the learning center The research team studied by observation method. Collect information and ask directly from people in the community. The results showed that the strength of its diverse biological resources. can be used for maximum benefit by using the BCG economic model to act as an integration development from upstream to downstream By using the knowledge of science and technology to generate income. Reduce unnecessary expenses for sustainability and can survive on their own of the learning center and to be a learning center that can apply the philosophy of sufficiency economy towards truly sustainable development and promoting the Sufficiency Economy Learning Center Ban Non Mak Mun Based on the important foundation of the use of resources within the area. to create the most value There are positive impacts in all 3 dimensions: economic, social and environmental dimensions.

1. บทนำ

ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ.2547 มาตรา 7 ที่ระบุให้มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเสริมพลังปัญญาของแผ่นดินซึ่งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์เพื่อยกคุณภาพมาตรฐานมหาวิทยาลัยราชภัฏสู่คุณภาพเป็นเลิศโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตสู่นักปฏิบัติอย่างมืออาชีพการยกระดับคุณภาพมาตรฐานชีวิตของชุมชนท้องถิ่นและพื้นที่ให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนพร้อมทั้งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนางานพันธกิจสัมพันธ์และถ่ายทอดเผยแพร่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสร้างการรับรู้และนำแนวทางศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติโดยมีกลยุทธ์ในการสร้างเครือข่ายชุมชนนักปฏิบัติจากภายในสู่ภายนอกเพื่อร่วมกันศึกษาแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่นและเสริมพลังใช้ชุมชนท้องถิ่นสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนให้ความสำคัญในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ดังนั้นมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์สระแก้วจึงได้จัดทำโครงการจัดตั้งและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบระดับจังหวัดและพื้นที่สร้างการเรียนรู้การดำเนินชีวิตตามศาสตร์พระราชาพื้นที่บ้านโนนสูง หมู่ที่ 2 ตำบลโนนหมากมุ่น อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ผ่านกระบวนการทำงานในรูปแบบเครือข่ายประชารัฐโดยมีเป้าหมายเป็นแหล่งเรียนรู้ ตามศาสตร์พระราชาของประชาชนนักเรียนนักศึกษาหน่วยงานภาครัฐหน่วย งานภาคเอกชน และบุคคลทั่วไปที่สนใจ เพื่อให้ประชาชนสามารถน้อมนำ แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปปรับใช้ในชีวิต และใช้ความรู้ที่ได้รับจากต้นแบบ แหล่งเรียนรู้บริหารจัดการ ชีวิตตนเองได้อย่างสมดุล และเหมาะสม ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ และแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ของประเทศไทย และยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579)โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการพัฒนาแบบยั่งยืนเพื่อสร้างความมั่นคงทางปัจจัย 4 และสามารถพึ่งพาตนเองได้ของคนในชาติ โดยเฉพาะในสภาวะวิกฤต ทั้งทางเศรษฐกิจ ทางสังคมได้แก่ สงคราม ทางสุขอนามัยได้แก่ โรคระบาด เป็นต้น ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบระดับจังหวัด ณ พื้นที่บ้านโนนสูง หมู่ที่ 2 ตำบลโนนหมากมุ่นอำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้วมีทรัพยากรมากมาย ที่สามารถใช้ดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจแบบพอเพียงได้ คือ พออยู่ พอกิน พอใช้ แต่เนื่องด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ไม่ได้ถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากมายเท่าที่ควรยังมีช่องว่างให้ต้องมีการพัฒนาเพื่อเกิดความยั่งยืนเพื่อการเป็นต้นแบบ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบความสำเร็จอย่างแท้จริงจึงได้นำหลักตามกรอบแนวคิดการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนด้วยการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมาปรับใช้ในพื้นที่ (ทองทิพภา วิริยะพันธุ์, 2550)

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทบทวนศักยภาพการจัดการทรัพยากรภายใน ของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง บ้านโนนสูง จังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อศึกษาการนำเอาโมเดลเศรษฐกิจ BCG มาเป็นแนวทางเพื่อปรับใช้ในพื้นที่

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การทบทวนศักยภาพครั้งนี้เป็นการการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ดำเนินการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมและสัมภาษณ์ความคิดเห็นของคนในชุมชนและเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ผล

4. ผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากการศึกษาและสำรวจพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านโนนสูงได้ผลการศึกษาดังนี้

บริบทชุมชนศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตำบลโนนหมากมูน อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

จากการลงพื้นที่ในงานพัฒนาท้องถิ่นของผู้เขียนได้สัมผัสถึงความสามัคคีกันของคน ในชุมชน และมีผู้นำที่มีความเข้มแข็งโดยนายบัวลา กาพิมาย เป็นผู้ใหญ่บ้าน และเป็นผู้ที่มีใจรักในการน้อมนำศาสตร์พระราชา มาใช้ในการดำเนินชีวิต และเข้าร่วมโครงการโคกหนองนา โมเดลของกรมการพัฒนาชุมชน อำเภอโคกสูง และดำเนินการในพื้นที่ของตนเอง เพื่อเป็นแบบอย่างให้คน ในชุมชนศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ระดับจังหวัด ณ หมู่ที่ 2 ตำบลโนนหมากมูน อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว มีพื้นที่ 13 ไร่ โดยประมาณ มีการทำการเกษตรตามหลักทฤษฎีใหม่ มีการใช้สอยพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทั้งการปลูกข้าว ปลูกป่าไม้เศรษฐกิจ ปลูกสมุนไพรปลูกผักสวนครัวในหลักการป่า 3 อย่างประโยชน์ 4 อย่างนอกจากนั้น ยังมีเตาเผาถ่าน มีโซล่าเซลล์ในการดึงน้ำมาใช้ในพื้นที่ ที่รายได้จากในพื้นที่หลักๆได้จากการขายไข่ไก่ และตัดขาย ดอกดาวเรือง

จากการลงพื้นที่ศึกษาและวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของศูนย์การเรียนรู้แห่งนี้ ได้พบว่า มีหลายปัจจัยที่สามารถส่งเสริมและผลักดันให้ศูนย์การเรียนรู้เกิดความยั่งยืนได้ หากมีการส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้าใจถึงหลักการบริหารจัดการทรัพยากรภายในศูนย์การเรียนรู้ การสร้างมูลค่าเพิ่มแต่ทรัพยากรที่มีเนื่องจากมีมหาวิทยาลัยที่เป็นส่วนสำคัญที่เข้าไปช่วยพัฒนานำองค์ความรู้ต่างๆเข้าไปช่วยเหลือได้



รูปที่ 2 แผนผังศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านโนนสูง

จากการศึกษารายละเอียดทรัพยากรภายในศูนย์การเรียนรู้จะสามารถวิเคราะห์ให้เห็นได้ว่าศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านโนนสูง มีทรัพยากรที่หลากหลาย แต่ศูนย์การเรียนรู้แห่งนี้สามารถสร้างรายได้เพียงแค่การขายไข่ไก่และตัดดอกดาวเรืองขาย ซึ่งรายได้ทั้งหมดของศูนย์การเรียนรู้นี้ ต้องถูกนำมาบริหารจัดการ ภายในส่วนต่างๆ ด้วยซึ่งแน่นอนว่าไม่เพียงพอ ต่อค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปในการทำนุบำรุงศูนย์ ให้สามารถดำรงอยู่ หากต้องการสร้างความยั่งยืน ให้ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านโนนสูง จึงเห็นควรนำโมเดลเศรษฐกิจ BCG มาใช้นำร่องในการพัฒนาให้เกิดการจัดการทรัพยากร ที่มีให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อ สร้างรายได้ และลดค่าใช้จ่าย การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน สามารถเชื่อมโยงกับแนวทางของ โมเดลเศรษฐกิจ BCG ได้ จะสังเกตเห็นได้ว่าศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ บ้านโนนสูง มีช่องว่างในการพัฒนา คือ ยังขาดการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ มาใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า และเกิดความยั่งยืน บนหลักเศรษฐกิจพอเพียง

โมเดลเศรษฐกิจใหม่ที่เรียกว่า "BCG" Bio-Circular-Green Economy เศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว เป็นรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจที่พัฒนาต่อยอดจากจุดแข็งของประเทศไทยคือ ความหลากหลายทางชีวภาพ และความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นการ

เชื่อมโยงหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง (SEP) สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และเป็นการสานพลังของจุดภาคี ได้แก่ ภาคประชาชน ภาคเอกชน หน่วยงานภาครัฐ

ในการนี้บทบาทสำคัญของผู้สนับสนุนแนวทางในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้บ้านโนนสูง คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ร่วมกับชุมชน ในการขับเคลื่อนให้ศูนย์การเรียนรู้แห่งนี้เป็นต้นแบบแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืนสอดคล้องกับวิถีเศรษฐกิจแบบพอเพียง คือ พออยู่ พอกิน และพอใช้ โดยไม่ล้าสมัย ควบคู่ไปกับแผนพัฒนาประเทศเพื่อความยั่งยืน

โมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2569 ประกอบด้วย 4 สาขายุทธศาสตร์ คือ 1.เกษตรและอาหาร 2.สุขภาพและการแพทย์ 3.พลังงาน วัสดุและเคมีชีวภาพ และ 4.การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีแผนยุทธศาสตร์ การขับเคลื่อนการพัฒนาโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2569 ซึ่งประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างความยั่งยืนของฐานทรัพยากร ความหลากหลายทางชีวภาพ และวัฒนธรรมด้วยการจัดสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์

ธรรมชาติไม่ใช่เพียงทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตที่ใช้แล้วหมดไป แต่ธรรมชาติจะเป็นแหล่งกำเนิดของชีวิตและทุกสรรพสิ่งบนโลก เป็นพื้นฐานของความอยู่ดีกินดีของมนุษย์รวมถึงการนำกลับมาใช้ซ้ำตามหลักการหมุนเวียน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งด้วยทุนทรัพยากร อัตลักษณ์ ความคิดสร้างสรรค์ และเทคโนโลยีสมัยใหม่เน้นการตอบสนองความต้องการในแต่ละพื้นที่เป็นอันดับแรก ใช้ประโยชน์จากความเข้มแข็งของ “ความหลากหลายทางชีวภาพ” และ “ความหลากหลายทางวัฒนธรรม” มาต่อยอดและยกระดับมูลค่าในห่วงโซ่การผลิตสินค้าและบริการให้มีมูลค่าสูงขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมภายใต้เศรษฐกิจ BCG ให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

นำความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมมายกระดับประสิทธิภาพการผลิต ลดความสูญเสียในกระบวนการผลิตให้เป็นศูนย์ การหมุนเวียนทรัพยากรกลับมาใช้ หรือการนำไปสร้างมูลค่าเพิ่มตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน ยกระดับมาตรฐานและให้ความสำคัญกับระบบการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นลักษณะเศรษฐกิจแบบ “ทำน้อยได้มาก” แทน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 เสริมสร้างความสามารถในการตอบสนองต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก

เน้นการสร้างภูมิคุ้มกัน และสร้างความสามารถในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างเท่าทันเพื่อบรรเทาผลกระทบ ด้วยการนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมไปเพิ่มศักยภาพของชุมชน ผู้ประกอบการ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิต/บริการ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด สร้างการเติบโตอย่างมีคุณภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพื่อนำไปสู่สังคมคาร์บอนต่ำ

BCG เป็นแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ของสหประชาชาติอย่างน้อย 5 เป้าหมาย ได้แก่ การผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การอนุรักษ์ความหลากหลาย ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การลดความเหลื่อมล้ำ อีกทั้งยังสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย

ความสอดคล้องกันของเศรษฐกิจBCGและเศรษฐกิจพอเพียง

จากสถานการณ์โควิด-19 ที่ผ่านมามาประเทศไทยและทั่วโลกได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจึงจำเป็นต้องมีรูปแบบเศรษฐกิจที่เน้นการพึ่งพาตนเอง ตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG คือการสร้างความเข้มแข็งจากภายในและเติบโตอย่างมีคุณภาพอย่างเช่นการสร้างความสามารถในการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้วยตนเองมากขึ้น เพื่อยกระดับมูลค่าในห่วงโซ่การผลิตสินค้าและบริการและยังคงเชื่อมต่อกับประชาคมโลก จากการรับจ้างผลิต เป็นการสร้างมูลค่าจากการสร้างสินค้าและบริการที่มีมูลค่าสูงเอง อีกทั้งเปลี่ยนรูปแบบการผลิตจากการ “ผลิตมากแต่สร้างรายได้น้อย” (More for Less) ไปสู่การผลิตสินค้าพรีเมียมที่ “ผลิตน้อยแต่สร้างรายได้มาก” (Less for More) ซึ่งสอดคล้องกับ หลักเศรษฐกิจพอเพียงคือ การพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนด้วยการ ทำน้อยแต่ได้มากพออยู่ พอกิน และพอใช้ จากรูปที่ 2 ในข้างต้นจะเห็นได้ว่าอันที่จริงแล้ว โมเดลเศรษฐกิจBCG ก็ใช้หลักคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียงในการขับเคลื่อนนั่นเอง

ตารางที่ 2 หลักการที่สอดคล้องกันของเศรษฐกิจBCGและเศรษฐกิจพอเพียง

โมเดลเศรษฐกิจBCG	เศรษฐกิจพอเพียง
ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างความยั่งยืนของฐานทรัพยากร ความหลากหลายทางชีวภาพ และวัฒนธรรมด้วยการจัดสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์	ปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งด้วยทุนทรัพยากร ความคิดสร้างสรรค์	พออยู่ พอกิน พอใช้ เหลือกก็แบ่งปัน
ยุทธศาสตร์ที่ 3 “ทำน้อยได้มาก” ลดความสูญเสียในกระบวนการผลิตให้เป็นศูนย์ การหมุนเวียนทรัพยากรกลับมาใช้	ความพอประมาณ ความมีเหตุผล
ยุทธศาสตร์ที่ 4 เสริมสร้างความสามารถในการตอบสนองต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก เน้นการสร้างภูมิคุ้มกัน และสร้างความสามารถในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างเท่าทัน	ความมีเหตุผล ภูมิคุ้มกัน

“...การจะเป็นเช่นนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินนั้นหมายความว่า อุ่มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตนเอง ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเอง จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอจะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างผลิตได้มากกว่าความต้องการก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก...”

พระราชดำรัส เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๙ [2] พระราชดำรัสข้างต้น สามารถปรับใช้ได้ทั้งตัวบุคคล ชุมชน และประเทศชาติได้ แม้ว่าการมีโมเดลเศรษฐกิจแบบใหม่ที่ต้องการตอบสนองแผนพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน แต่ก็ไม่ได้มุ่งเน้นที่จะแข่งขันเป็นที่หนึ่งในโลก เพียงแต่ต้องการฟื้นฟูเศรษฐกิจที่ซบเซาในช่วงโรคระบาดโควิด-19 ที่ผ่านมาให้กลับมามีชีวิต การขับเคลื่อนเศรษฐกิจจากฐานราก ต้องเกิดจากการระเบิดจากข้างใน คือการเริ่มจากจุดเล็กๆ อาจจะเป็นกลุ่มชุมชน หมู่บ้าน ขยายต่อไปหลายๆหมู่บ้านจนถึงระดับจังหวัด แล้วขยายต่อไปในระดับประเทศ บทความวิจัยนี้ เริ่มต้นจากแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้เล็กๆโดยมีคนในชุมชนรอบข้างเข้ามาเรียนรู้

แนวทางการบริหารจัดการ ในเชิงมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

หลักการของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจBCGในพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียงบ้านโนนสูงตั้งอยู่บนรากฐานสำคัญของการใช้ ทรัพยากรภายในพื้นที่ให้เกิดคุณค่ามากที่สุด โดยเกิดผลกระทบเชิงบวก ทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนี้

มิติทางด้านเศรษฐกิจ

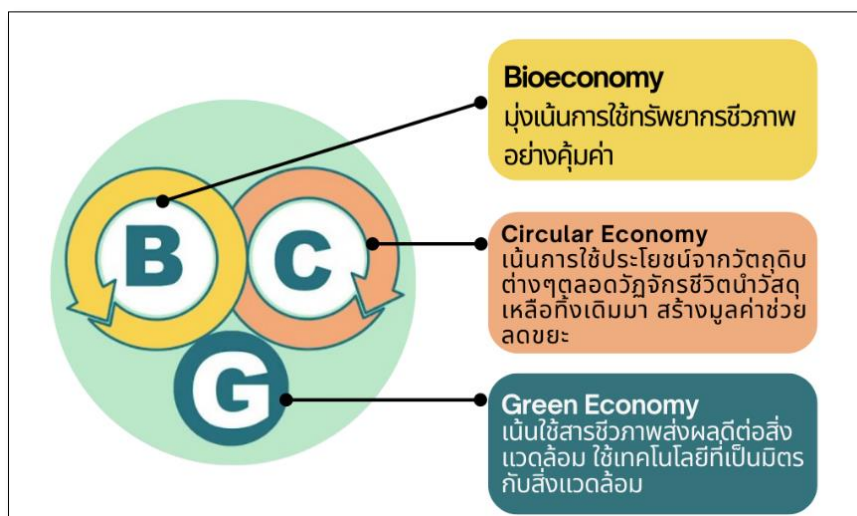
ลดค่าใช้จ่ายบางรายการที่ไม่จำเป็นเช่นการซื้อน้ำยากำจัดกลิ่นไล่ไก่การซื้อปุ๋ยการนำดอกดาวเรืองตกเกรด คัดทิ้งมาทำเป็นอาหารไก่ไข่

มิติทางด้านสังคม

ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงคือการพออยู่พอกินและพอใช้ชุมชนรอบข้าง ศูนย์การเรียนรู้ สามารถใช้ประโยชน์จากพื้นที่นี้ได้ อย่างอิสระเกิดความสัมพันธ์ของคนในชุมชน

มิติทางด้านสิ่งแวดล้อม

การบวนการที่เกิดขึ้นล้วนเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสารชีวภาพต่างๆที่ใช้หมุนเวียน ภายในศูนย์เกิดจากการหมัก และใช้พืชปลอดสารจากพื้นที่เดียวกันนั่นเอง รวมถึงเกิดการจัดการของเสียให้เป็นศูนย์ด้วย



รูปที่ 3 แนวทางการปฏิบัติตามแบบโมเดลเศรษฐกิจBCG



รูปที่ 4 แผนผังการใช้ทรัพยากรหมุนเวียนภายในศูนย์

จากภาพสามารถแสดงถึงประสิทธิภาพ การนำไปใช้ ของทรัพยากรหมุนเวียนภายในศูนย์ได้อย่างชัดเจน ตามรูปแบบ แนวทางการปฏิบัติตามแบบโมเดลเศรษฐกิจ BCG คือ

1.การนำเศษกิ่งไม้ภายในศูนย์มาเผาเป็นถ่านเกิดเป็นถ่านและน้ำส้มควันไม้ นำมาใช้ผสมน้ำ
ฉีดพ่นไล่ แมลงศัตรูพืชภายในศูนย์ และใช้ฉีดบำรุงดินและรากพืชได้ [4]

2. การทำน้ำหมัก 7 รสชาติ จากพืชที่มีภายในศูนย์ ได้แก่ สมุนไพรมี รสจืด เช่น ข้าว, ยางนาง, ผักบุ้งไทย, รวงข้าว, ผักตบชวา, หน่อกล้วย มาทำการหมัก ใช้ฉีดพ่น ช่วยบำรุงดิน บำบัดน้ำ บำบัดของเสียภายในศูนย์ได้ สมุนไพรมี รสขม เช่น ฟ้าทะลายโจร, สะเดา, บอระเพ็ด, ขี้เหล็ก สร้างภูมิคุ้มกันเชื้อไวรัส และเชื้อแบคทีเรีย ใช้บำรุงใบผักสวนครัวภายในศูนย์ได้ สมุนไพรมี รสฝาด เช่น เปลือกแค, ใบฝรั่ง, ใบทับทิม ใช้ป้องกันเชื้อราในโรคพืชได้ สมุนไพรมี รสเมาเบื่อ เช่น ใบน้อยหน่า ใช้ป้องกันแมลง ฆ่าหนอน เพลี้ย และแมลงอื่นๆได้ สมุนไพรมี รสหอมระเหย เช่น ตะไคร้หอมไล่ยุง, ตะไคร้บ้าน, โหระพา, กะเพรา ป้องกันและไล่แมลง เปลี่ยนกลิ่นต้นพืช สมุนไพรมี รสเผ็ดร้อน เช่น พริก, พริกไทย, ข่า ใช้ป้องกันและกำจัดแมลง ทำให้แมลงสับสนได้ สมุนไพรมี รสเปรี้ยว เช่น

มะนาว, มะกรูด, มะขาม ช่วยป้องกันและไล่แมลงได้ [3]

3.การนำดอกดาวเรืองที่ชำหรือตกเกรดจากการตัดไปจำหน่ายนำมาทำเป็นอาหารไก่ไข่ที่เลี้ยงไว้ในศูนย์โดยผสมกับอาหารเดิมที่ไก่กินแต่ลดปริมาณลงและเพิ่มต้นกล้วยสับละเอียดอาจผสมแทนแฉะที่มีอยู่เข้าไปให้ไก่กินเสริมธาตุอาหารให้ไก่ได้ [5]

4.มูลไก่ไข่นำมาหมักร่วมกับเศษใบไม้ภายในพื้นที่ทำเป็นปุ๋ยนำกลับมาบำรุงดินบริเวณโคนต้นไม้ ภายในศูนย์ได้

5. สรุปผลการวิจัย

ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านโนนสูงมีศักยภาพที่สามารถเป็นต้นแบบ โมเดลศูนย์การเรียนรู้ที่สามารถใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่นำหลักการบริหารจัดการทรัพยากรภายในตามแบบโมเดลเศรษฐกิจBCG ได้อย่างดี เนื่องจากมีทรัพยากรทางชีวภาพ ที่เป็นจุดแข็งสามารถนำพืชผักในพื้นที่มาสร้างนวัตกรรมเศรษฐกิจหมุนเวียนได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นการใช้ต้นกล้วยผักบั้งที่มีอยู่มากภายในพื้นที่มาทำน้ำหมักชีวภาพเพื่อใช้ในการดับกลิ่นล้าไก่ไข่ในพื้นที่ใช้ฉีดพ่นเพื่อดับกลิ่นขี้ไก่และแมลงบริเวณล้าไก่ได้ น้ำส้มควันไม้จากการเผาถ่านก็สามารถนำมาฉีดพ่นบำรุงพืชบำรุงดินได้ หรือจะเป็นการนำ ดอกดาวเรืองตกเกรด ที่เป็นขยะทางชีวภาพ นำมาทำเป็นอาหารไก่ไข่ที่เลี้ยงในศูนย์ทำให้ เกิดคุณค่าทางโภชนาการในไข่ไก่เพิ่มขึ้นเกิดเป็นมูลค่าไข่ไก่ที่สูงขึ้นได้แนวทางการ จัดการทรัพยากรภายในเบื้องต้นที่กล่าวมาล้วนมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพอย่างคุ้มค่า (Bio economy) เน้นการใช้ประโยชน์จากวัตถุดิบต่างๆ ตลอดวัฏจักรชีวิตนำวัสดุเหลือทิ้งเดิมมาสร้างมูลค่าช่วยลดขยะ (Circular Economy) เน้นใช้สารชีวภาพส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อม ใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Economy) แนวทางที่กำหนดได้ตอบสนอง ในเชิงยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้านของโมเดลเศรษฐกิจ BCG ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 แนวทางการจัดการของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านโนนสูงมีศักยภาพสร้างความยั่งยืนของฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพด้วยการจัดสมดุลมีการนำกลับมาใช้ซ้ำตามหลักการหมุนเวียน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 แนวทางการจัดการของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านโนนสูง สามารถพัฒนาชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งด้วยทุนทรัพยากร

ยุทธศาสตร์ที่ 3 แนวทางการจัดการของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านโนนสูง สามารถลดความสูญเสียในกระบวนการผลิตให้เป็นศูนย์ การหมุนเวียนทรัพยากรกลับมาใช้ หรือการนำไปสร้างมูลค่าเพิ่มตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นลักษณะเศรษฐกิจแบบ “ทำน้อยได้มาก” โดยแท้

ยุทธศาสตร์ที่ 4 แนวทางการจัดการของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านโนนสูง สร้างภูมิคุ้มกัน และลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพื่อนำไปสู่สังคมคาร์บอนต่ำ

นอกจากนี้ยังตอบสนองเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ดังนี้

SDG ในข้อที่ 2 คือการยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการ และส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน สร้างหลักประกันระบบการผลิตที่ยั่งยืนและสามารถนำไปปรับใช้ในระบบการเกษตรที่สามารถเพิ่มผลผลิตและการผลิตได้ ที่ช่วยรักษาระบบนิเวศน์ คงความหลากหลายทางพันธุกรรมของเมล็ดพันธุ์พืชที่ใช้เพาะปลูก สัตว์ในไร่นาและที่เลี้ยงตามบ้านเรือน และชนิดพันธุ์ตามธรรมชาติ

SDG ในข้อที่ 15 ช่วยปกป้อง รักษา ปันฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดินและฟื้นสภาพกลับมาใหม่ และหยุดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

เอกสารอ้างอิง

- [1] ทองทิพภา วิริยะพันธุ์. (2550). เศรษฐกิจพอเพียง:ความพอเพียงมวลรวมในประเทศ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: G. P. Cyberprint.
- [2] มูลนิธิชัยพัฒนา. (2547). เศรษฐกิจพอเพียง. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 3/12/ 2565. แหล่งที่มา : https://www.chaipat.or.th/site_content/item/3579-2010-10-08-05-24-39.html
- [3] รักบ้านเกิดทีม. (2557). น้ำหมักสมุนไพร7รสป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชผักได้ทุกชนิด. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 29/11/2565. แหล่งที่มา : <https://rakbankerd.com/agriculture/>
- [4] วนิดา วัฒนพ่ายกุล. (2558). ผลของนำส้มควั่นไม้และปุ๋ยคอกต่อการเจริญเติบโต ผลผลิต และคุณภาพเมล็ดพันธุ์ของข้าวหอมมะลิ. วารสารเกษตร, 31 (3), 269-279
- [5] สุวรรณิ แสนทวีสุข. (2543). การศึกษาประสิทธิภาพของสารสีจากดอกดาวเรืองในอาหารไก่ไข่. การประชุมวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 38, 1-4 กุมภาพันธ์ 2543, กรุงเทพมหานคร, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- [6] สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2563). รัฐมนตรีกระทรวง อว. นำ 8 ผู้นำในทุกภาคส่วน เสนอโมเดล BCG ขับเคลื่อนเศรษฐกิจหลังโควิด – 19. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 27/11/2565. แหล่งที่มา : https://www.nstda.or.th/home/news_post/20200608-bcg/